D • N
20/10 1950

Hr Sköld's osäkra balans

Bankdirektör Jacob Wallenbergs omdöme om finansministern Sköld i Nationalekonomiska föreningens debatt häromkvällen, när man behandlade konjunkturinstitutets höstrapport, står sig alltjämt. Hr Sköld har fortfarande inte bestämt på vilket ben han skall stå. Åtminstone talar han inte om det i den nu framlagda skattepropositionen, som skall ge det viktigaste stoffet åt höstriksdagens ekonomiska debatt. Finansministern är alltjämt frikostig på förmaningar till företagen, arbetsmarknadens parter och den köpande allmänheten att inte hänge sig åt inflationsförväntningar eller företa åtgärder som kan äventyra penningvärdet, och han mullrar till sist om avsikter att i händelse av behov skärpa den inflationsbekämpande politiken. Men det är bara stundvis han intar denna stränga och beslutsamma beredskapsställning. Litet emellan låter han kroppstyngden glida över på det andra benet, som står på optimistisk mark, och då lägger han tonvikt på att någon försämring av försörjningsläget inte inträtt — än så länge, kan man tillägga —, att produktionen förbättras och att i det stora hela förutsättningar finns för en måttlig standardhöjning. Och med den motiveringen ger han sin välsignelse åt de förestående fria löneförhandlingarna.

Konjunkturinstitutet har i sin rapport undersökt de av hr Sköld åberopade möjligheterna till standardhöjning och funnit dem avsevärt mindre än de förväntningar med vilka fackföreningssidan öppnar förhandlingarna. Institutets chef, professor Lundberg, som denna gång inte själv handlett rapportarbetet eller skrivit de sammanfattande kapitlen, har i ett uppmärksammat föredrag översatt institutets forskningsresultat till dagspolitiskt tungomål. Då nu hr Sköld särskilt hänvisar parterna vid förhandlingsbordet att ta ledning av rapporten, ligger det nära till hands att se efter i vilken utsträckning finansministern själv i sin proposition tillgodogör sig professor Lundbergs och hans medarbetares slutsatser.

Som konjunkturinstitutet visat hotar omedelbar inflationsfara för närvarande på tre sinsemellan förbundna vägar. En är genomslag i den svenska prisnivån av den genom subventioner och uppskjuten tillämpning av återanskaffningsprisen tolkas så att staten även i fortsättningen ökar penningtillgången och pressar ner räntorna genom att ta sina lån i riksbanken, då blir kassareservreglerna intet skydd mot penningvärdesförsämring, utan endast en metod att bakom kulisserna ta statliga tvångslån från bankerna.

Mot den tredje stora inflationsfaran, den ofullbordade kronnedskrivningen, har hr Sköld intet annat konkret förslag än de tillämpade exportavgifterna, som dock nu fått den förskönande benämningen prisutjämningsavgifter utan att det likväl talas om huruvida den nya nomenklaturen innebär någon avsikt att cleara hemmamarknadspriserna för skogsprodukter mot de höga exportpriserna. I övrigt litar finansministern till priskontrollen och har funnit en som det förefaller kärkommen anledning att uppskjuta dess avveckling på obestämd tid. Här kommer nog hr Sköld att bli avkrävd ett ordentligt program för priskontrollens verksamhet i det nuvarande kritiska skedet. Att använda priskontrollen som ett oredovisat organ för importreglering är inte bara i strid mot vårt lands internationella utfästelser, utan också direkt skadligt i ett läge då det som professor Lundberg påvisat är fara värt att importen ändå sackar efter och återför den varuknapphet som vi nätt och jämnt kommit ur. I lika hög grad behövs likaväl om priskontrollens fortsatta direktiv rörande arbetskostnadernas inverkan på priskalkylen. För statens affärsverk har hr Sköld löst problemet med ett penndrag genom att anbefalla taxehöjningar som kompenserar dessa företags ökade löneutgifter. Konkurrensen fordrar att den enskilda företagsamheten behandlas på samma sätt, men priskontrollen blir då närmast en registreringsinrättning för förslag, och finansministerns förväntan att detta utlösta krisorgan skall kunna hindra de prisstegringar som den ekonomiska politiken föranleder är antingen illusion eller bluff.

Diktator kommer tillbaka

Rösträkningen i Brasilien går ytterligt långsamt och lär inte vara avslutad förrän nära en månad efter valet i början av oktober, men det anses nu vara klart att förre diktatorn Getulio Vargas får presidentposten. Vargas blev för första gången president för precis tjugu år sedan, den gången inte genom val, utan genom en militärkupp, som motiverades med att Vargas genom valfusk hindrats att på legal väg komma till makten. Steg för steg gjorde han sig till diktator, främst med stöd av armén; från 1937 regerade han utan representation. Vargas styrelse var av ungefär samma typ som Peróns nuvarande regim i Argentina; de medborgerliga friheterna undertrycktes — om också under relativt smidiga former —, en del sociala reformer genomfördes samtidigt som fackföreningar och andra organisationer inlemmades i staten, industrialiseringen gynnades, det utländska (närmast det amerikanska) inflytandet bekämpades, kyrkan och militären blev väl behandlade. De var, om man så vill, en form av nationell socialism eller radikalism, med ganska markerade sympatier för den fascism och nationalsocialism i Europa som vid den tiden syntes på väg mot segern.

I början av år 1945 började Vargas — under tryck av inre missnöje och influenser från USA — uppmjuka sin diktatur. Det allmänna intrycket var då att han förlorat i popularitet; pressens och partiernas nyvunna frihet begagnades till hetsig agitation mot statschefen. Då Vargas likväl sökte bygga upp ett statsparti till de utlysta valen — vilket han förut i motsats till Perón inte gjort — ingrep militären med USA:s goda minne, och Vargas tvangs att ge sig av, varefter nyval ägde rum i demokratiska former. Under den nya regimen, företrädd av president Dutra, har utan tvivel ett betydande mått av politisk frihet funnits, men ekonomiskt och socialt har politiken snarast varit mera konservativ än tidigare. Kort tid efter sin avsättning började Vargas bedriva en häftig opposition mot regeringen, närmast riktad till de missnöjda arbetarna.

Partierna i Brasilien är uppbyggda kring personer och delstatliga organisationer, och själva namnen visar det förvirrade läget. Regeringspartiet kallas socialdemokratiskt, ehuru det inte har med socialism att skaffa; då Dutra enligt författningen ej kan omväljas, uppsattes som kandidat en föga känd deputerad, Christiano Machado, vars förmätenhet kvalificeras av popularitet i den stora och omstridda staten Minas Geraes. Det största oppositionspartiet i parlamentet, nationaldemokraterna (något till vänster om regeringspartiet), framför allt som 1945 flyggeneralen Eduardo Gomes. Vargas nya parti, arbetarpartiet, vann i hög grad i slagkraft genom en allians med det sociala framstegspartiet, detta partis ledare, Ademar Barros, Brasiliens mest kände demagog och under flera år allsmäktig guvernör i den stora industristaten São Paulo, blev kandidat till vicepresidentposten. Det ur idésynpunkt klaraste partiet, socialisterna, är utan betydelse; kommunistpartiet upplöstes 1948, och dess medlemmar antas till större delen ha gått till Vargas och Barros.

Hittills kända röstsiffror tyder på att Vargas — med 3,2 miljoner röster av 6,5 miljoner räknade — främst vunnit stöd bland arbetarna i de större städerna (São Paulo, Rio de Janeiro osv.), men även fått massor av röster på landsbygden. I ett programmatiskt tal efter valet har också Vargas starkt betonat sina socialt radikala planer. Han har tillika givit lugnande försäkringar av i Sydamerika vanlig typ: om trohet mot författningen, framsteg genom "evolution och inte revolution", vänskap med USA. Men oneklagen är det oroande att en man som för fem år sedan tvangs att lämna en långvarig diktatur och sedan dess gång efter annan visat sina sympatier för Perón blivit statschef i Sydamerikas största land.

Svenska Dagbladet

söker försvara sina förvirrade uttalanden i rättstvisten kring docent Lindbergs bok med ett argument och en insinuation. Argumentet går ut på att tidningen inte riktat någon anklagelse mot hr Lindberg, utan blott refererat Kommittén för Sveriges utrikespolitiska historia. Samtidigt påstås — det är insinuationen — att då Dagens Nyheter inte tar ställning till rättstvisten, dva. följer den linje som Svenska Dagbladet n u förklarar vara sin egen, detta skulle bero på inflytande från Bonniers förlag. Dagens Nyheter är van vid att dess motståndare då alla andra argument tryter faller tillbaka på denna tarvlighet för att maskera rätten. Men att samtidigt anklaga oss för att inte vilja bedöma en invecklad rättstvist under utredning och att berömma sig av att själv inte ta ställning till den. — det är en subtilitet i almpelheten som har sin originalitet.

PRESSGRANNAR

Signalerar högern för sin del uppbrott från samlingslinjen? frågar Morgon-Tidningen (s) efter Svenska Dagbladets kritik av försvarsförslagen. Det har självklart inneburit en fördel att försvarsfrågan under senare år kunnat hållas utanför partistriderna.

Partiledarnas septembertalarsvängningar, mitt under hinnande valförsäkringar, ger nu på nå fram till gemensamma riktlinjer för den kommande försvarsdebatten på detta sätt.

Det återstår att se om Svenska Dagbladet verkligen talar på sitt partis vägnar, då det söker löpa ifrån de resultat som nåddes under partiledarnas samtal. Är så fallet, innebär det synbarligen att högern måler sig ut ur den nationella samlingen i försvarsfrågan. Sker detta, måste det djupt beklagas. Ansvaret faller emellertid helt och hållet på högern själv. Den skulle med en sådan åtgärd låta undvikan att vara "försvarsvänligast" vara tyngre än den nationella enigheten i en av vårt folks viktigaste frågor. Socialdemokratin har för sin del ingen anledning att falla undan för hot i den riktningen.

Detta så mycket mindre, fortsätter tidningen, som de framlagda förslagen — om vilkas detaljutformning man kan hysa olika meningar — på alla väsentliga punkter både överensstämmer med den militära sakkunskapens önskningar och går så långt som med nuvarande produktionsresurser och importmöjligheter rimligtvis är möjligt.

Det kan tilläggas: i stort sett också så långt som vår nuvarande försvarsorganisation kan tillgodogöra sig ökade resurser.

Även Sydsvenska Dagbladet (h) är missnöjt med att regeringen inte har gått längre, speciellt i fråga om den personella beredskapen:

Mest bekymmersamt är, att statsrådet med hänvisning till pågående utredning avvisar kravet från militärt håll på inkallelse av gruppchefer till en månads extra tjänstgöring för kompletterande utbildning. Detta spörsmål är för länge sedan så ingående utrett, att den fortsatta utredningen inte ens borde kunna dröja som förevändning för hr Vougts negativa inställning. För övrigt har de nyligen avslutade repetitionsövningarna i krigsförband så otomordentligt väl klarlagt behovet av ifrågavarande kompletterande utbildning, att det närmast förefaller ofatthart, att dessa erfarenheter inte på något sätt beaktats av försvarsministern.

Som ärmchefen nyligen understrukit, skulle en ökning av antalet reservofficerare med några hundra innebära en betydande förbättring av krigsförbandens kvalitet för en relativt sett ringa kostnad.

Skånska Dagbladet (bf) erinrar om att det också existerar en försvarskommission — högern är inte lyckats avskaffa den, trots god vilja:

För den fortsatta upprustningen av försvaret måste en plan framläggas som syftar till att göra försvaret totalt sett så starkt och effektivt som möjligt. Det är därför betydelsefullt att försvarsutredningen påskyndas, så att statsmakternas handlande inte binder av pågående utredningar. Ökad motoriseringav armén och förgyntets utbyggnad är två frågor som inte kan stälias på framtiden. Särskilt fygets utrustning med reaktionsaktplan kräver beslut av riksdagen inom kort.

Ny Tid (s):

Enbart nyengagemangen går åtet på 71 miljoner, medan civilförsvaret får 45 nya miljoner att röra sig med. Det hade självfallet varit angeläget om dessa pengar kunnat läggas på några av de många civila uppgifter, som pockar på sin lösning. Inför det allmänna skärpta läget bör emellertid försvaret mäst ges företrädet. Därom råder full enighet mellan de demokratiska partierna; bästens rådslag på Helgeandsholmen, kommer med all säkerhet att visa att försvarsfrågan lyfts ovanför partierna. Så längt som till finansieringsfrågan kommer partiernas enighet uppenbarligen dock icke att sträcka sig.

Enigheten blir rätt tvivelaktig om ett av partierna framlägger speciella, i enlighet och nedvärderar betydelsen av resultaten av tidigare överläggningar.

Folkpartiet i första kammaren har gjort ett gott val med Sven Ohlin, försäkrar Göteborgs-Posten (fp):

När han kom till riksdagen och statsutskottet, mötte han gamla bekanta problem som han sysslat med som kommunalman. Han har samtidigt av siffror som sin konkurrent hr Strand och hyser likasom denne ett stort intresse för de ekonomiska frågorna. . . Hur är en enäll man med en stark social känsla, som balanseras av ekonomiska insikter. Men han njuter liksom sin vän, högergruppledaren Georg Andrén, av en elakhet. Särskilt om det är eget fabrikat.

Om Axel Strand — den nyvalde socialdemokratiske gruppledaren — säger det att han verkar kall och tillknäppt, en "matter-of-factman". Han gäller för att vara en klok och rejäl man. Tidningen Arbetet (s) berättar att hr Strand hyst stora betänkligheter med hänsyn till sina krävande uppgifter i LO:s ledning:

A andra sidan har nog riksdagsgruppen tillåtit sig så starkt räkna med hr Strands lämplighet för de maktpåliggande uppgifterna, som ledamot av presidiet och som gruppledare, att LO-ordföranden till sist kunnit för gott att ställa sig till förfogande. Det råder heller ingen som helst tvekan om att Axel Strand i båda dessa betydelsefulla funktioner är utomordentligt lämplig. Hans civila uppgifter torde dessutom ingalunda lida skada av denna utvidgning av LO-ordförandens mission i den lagstiftande församlingen.

Bland fackföreningsfolk råder olika meningar om den saken. Somliga menar att det är bäst att LO-ledningen inte engagerar sig för djupt i regeringspolitiken. Åkerberg upprätthåde huvudsakligen som regeringsadjutant, beredd att försvara allt. Är LO nöjt en Strand övertar den rollen? Det skulle tyda på en anmärkningsvärd anspråkslöshet.

Val av talman nästa onsdag

Val av andre vice talman i första kammaren efter Harald Åkerberg äger rum den 25 oktober.

JO-besked om hissinspektörer

Arbetarskyddsstyrelsen har inte rätt att återkalla legitimation för inspektörer av hissar och andra transportanordningar på grund av inträdd ålder, 67 år, fastslår JO i ett uttalande med anledning av en klagoskrift från Svenska hissbesiktningsmannaföreningen. Återkallelse måste grunda sig på att vid en objektiv prövning i det individuella fallet t. ex. efter läkarundersökning, besiktningsmannen befinnes vara vidrörd av tillfredsställande fylla de anspråk som måste ställas på honom

DAGENS NYHETER

TEGELPACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00
Telegramadress: Dagsnyheter, Postgiro 11516 (för annonser) nummer 14617 (för prenumeration)

Chefredaktör: Herbert Tingsten, (Träffas säkrast kl. 12.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: Leif Ahlberg.
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Hedman.
Dagens Nyheters Aktiebolag.
Styrel. direktör: Helge Hallbom.

PRENUMERATIONSPRISER
A Stockholmsupplagan
Månad .. kr. 7.75 Kvartal .. kr. 23.25
Halvår .. kr. 46.— Helår .. kr. 92.—
GRATIS: ANNONSPRISLISTA daterad 12/5 1950 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Stolm

Ryssarna har åkt, Wenner-Gren kvar

De två sovjetryska kurirerna som på onsdagen blev stoppade på Bromma under sin resa till USA reste på torsdagen klockan 17. De hade 160 kg bagage med sig, och det är detta som hins från till flygplanet medan kurirerna hållor sig i bakgrunden och för en extra information före avresan.

Direktör Axel Wenner-Gren och hans maka kom inte heller under torsdagen i väg till USA, utan för vänta ytterligare någon dag innan alla formaliteter är klara.

Operation Cicero
av
L. C. MOYZISCH
utkommer i början av november
Beställ den redan nu hos Eder bokhandlare!
— boken om det sensationella spionaget i Ankara, som behandlades i utrikesminister Bevins interpellationssvar i brittiska parlamentet i onsdags —
SPEGELN

SUCCÉ
för första Vingboken
32.000 ex. på 14 dagar...

Vingböckerna fick luft under vingarna redan från starten! 32.000 sålda ex. på två veckor visar att Vingböckerna faller svenska folket i smaken — både till pris och innehåll. Och Frans G. Bengtssons roman om RÖDE ORM är ju verkligen en sällsynt fängslande och mustig berättelse.
Köp den, läs den — och njut!

Pressen om
RÖDE ORM:
"Säkert något av det festligaste och roligaste som skrivits här i landet på åtskilliga år och dag."
Anders Österling i SvD.
"... så stralande, så spirande, och så bärkraftig, att den inte är värd ett mindre namn än mästerverk."
Göran Mijöberg i Sydsv. D.

Närmast i Vingserien kommer:
OKT. *Olle Hedberg:* Josefine eller Såg det med blommor
NOV. *Alice Lyttkens:* Lyckans tempel (dubbelvolym)
FEBR. *Eric Linklater:* Soldat Angelo
MARS: *Stig Dagerman:* Bränt barn
APRIL *Sven E. Salje:* Vinglag i natten
MAJ. *Graham Greene:* Hjärtpunkten

2:25 inb 3:75
I bokhandeln, Pressbyråns kiosker och i bokälskande konsumbutiker landet runt.

VINGFÖRLAGET KF ★ LT ★ NORSTEDTS

GRAHAM GREENE
i dagarna på besök
i Sverige

Av Graham Greene har utkommit
MAKTEN OCH HÄRLIGHETEN
(utgången från förlaget)
SKRÄCKENS MINISTERIUM
(utgången från förlaget)
I bokhandeln finns:
BRIGHTON ROCK
Inb. 10:—
HJÄRTPUNKTEN
Häft. 12:—, inb. 15:50
ÖGONVITTNET
inb. 8:70
DEN TREDJE MANNEN
Inb. 6:75
NORSTEDTS

Sveriges stjärnmannekänger lovordar TOSCA

TOSCA-crème
ett härligt puderunderlag
tycker HJÖRDIS GRUNDEL
När man har till syrke att bli beströd måste man vara noga med att visa världen ett välvårdat ansikte — naturligt även med lite make up. Därför blir man särskilt kritisk när det gäller puderunderlag. Toscacrème tycker jag är härlig crème, lätt att applicera. Den ger med ens hyn en "rea", matt lyster.
Hjördis Grundel

Tosca CRÈME är en patienovic, mattonande crème, mättlig parfymerad med den utsökta Tosca-doften. Finnes i tuber, behaglig sub-till 1:50.

S:t 4711 TOSCA EN DOFT SOM SKÄNKER HARMONI I SKÖNHETSVÄRDEN

Tosca PARFYM och EAU DE COLOGNE med en doft som hela världen älskar.
Tosca NATTCRÈME förkvalitet skönhetsvård — rengör huden, sträcker, stimulerar.
Tosca HANDBALSAM för vackra välvårdade händer — gör huden len, fräsch och äval.
Tosca TALUM skyddar mot transpiration — ger en ljuvlig känsla av säkerhet.
Tosca PUDER i exklusiva modellförgar, ytterst finförde lat, — heltäckande.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.